

A VERSENYKÉPESSÉGI REFORMPOLITIKA FOLYTATÁSA NEMZETI ÉRDEK, MÍG EREDMÉNYEI NEMZETI ÉRTÉKKÉ VÁLHATNAK

INTERJÚ* PALOTAI DÁNIELLEL AZ MNB 330 PONTBÓL ÁLLÓ VERSENYKÉPESSÉGI PROGRAMJÁRÓL

Lambert Gábor (Magyar Biztosítók Szövetsége) gabor.lambert@mabisz.hu

ÖSSZEFOGLALÓ

Palotai Dániel, ügyvezető igazgató, a Magyar Nemzeti Bank főközgazdásza. Okleveles közgazdász, diplomáját 2004-ben szerezte a Budapesti Corvinus Egyetem Közgazdasági Karán, pénzügy szakon, aktuárius mellékszakirányon. Pályafutását elemzőként kezdte a Magyar Nemzeti Bankban, ahol többek között részt vett a jegybank korai nyugdíjmodelljének megalkotásában. 2007-től az Európai Központi Bank egyes euróövezeten kívüli EU-tagállamokért felelős elemzőjeként folytatta munkáját. 2010 novemberétől a Nemzetgazdasági Minisztérium Makrogazdasági főosztályát vezette, és részt vett Magyarország strukturális reformprogramjának kidolgozásában. 2013 márciusától a Magyar Nemzeti Bank (MNB) ügyvezető igazgatója és főközgazdásza. Az MNB versenyképességi elemzésekért is felelős szakterületének vezetőjeként aktív szerepet vállalt mindazon jegybanki javaslatok kidolgozásában, amelyek Magyarország fenntartható gazdasági fejlődését szolgálják. 2016-tól a Magyar Közgazdasági Társaság (MKT) Versenyképességi szakosztályának elnöke, 2017-től az MKT alelnöke. Az Európai Unió Gazdasági és Pénzügyi Bizottságának (EFC), valamint az Európai Központi Bank Monetáris Politikai Bizottságának (MPC) a tagja. Számos jegybanki, gazdaságpolitikai és versenyképességi témájú cikk, tanulmány szerzője, illetve kiadvány szerkesztője. 2016-tól a Hitelintézési Szemle tudományos folyóirat szerkesztőbizottságának elnöke. Oktatóként elhivatottan támogatja a hazai közgazdászok képzését és annak fejlesztését.

SUMMARY

Dániel Palotai, Executive Director and Chief Economist of the Magyar Nemzeti Bank (the Central Bank of Hungary, MNB). He earned his Master's degree in 2004 at the Faculty of Economics, Finance Major and Actuary Minor, of the Corvinus University of Budapest. He began his professional career as an analyst at the Magyar Nemzeti Bank, where he was one of the developers of the MNB pension model. From 2007, he went on to work at the European Central Bank, where as an economist was responsible for selected non-euro area EU Member States. From November 2010, he was the Head of the Macroeconomic Policy Department of the Ministry of National Economy and was actively involved in the development of Hungary's Structural Reform Program.

* Az interjú felvételére 2019 áprilisában került sor.

In March 2013, Dániel Palotai re-joined the Magyar Nemzeti Bank to become Executive Director and the Bank's Chief Economist. Being in charge of the competitiveness analysis, he plays an active role in the elaboration of MNB's proposals aiming at the sustainable economic development of Hungary. Since 2016, he is the President of the Competitiveness Section of the Hungarian Economic Association (HEA), and since 2017, he is also the Vice President of the HEA. He is a Member of the Monetary Policy Committee (MPC) of the European Central Bank and a Member of the Economic and Financial Committee (EFC) of the European Union. He has authored and edited numerous articles and studies devoted to central banking, economic policy and competitiveness. Since 2016, he is the Chairman of Financial and Economic Review's Editorial Board, a peer-reviewed journal.

Kulcsszavak: jegybank, versenyképesség
Key words: central bank, competitiveness

JEL: G00, H00, E58

DOI: 10.18530/BK.2019.2.6
<http://dx.doi.org/10.18530/BK.2019.2.6>

Egy éven belül a második nagy, versenyképességgel foglalkozó javaslatcsomaggal jelentkezik a Magyar Nemzeti Bank (MNB), de már a korábbi években is készültek ilyen vonatkozású munkaanyagok. Miért és hogyan épült be a jegybank feladatai közé a versenyképesség elemzése és javítása?

Az elmúlt évek kedvező makropénzügyi fordulatait és gazdasági stabilizálását követően gazdaságtörténeti lehetőségek kapujába ért hazánk. Magyarország fenntartható felzárkózásának biztosításához azonban a versenyképességet javító intézkedések folytatására, így a versenyképességi reformpolitika iránti tartós elköteleződésre is elengedhetetlenül szükség van. A nemzetközi tapasztalatok alapján nem példa nélküli, hogy egy jegybank a versenyképességi kérdésekkel is aktívan foglalkozzon, hazai oldalról azonban mindez a Magyar Nemzeti Bank törvényi mandátumából is levezethető. Az MNB-nek az elsődleges mandátuma, az árstabilitás elérése és fenntartása mellett törvényi feladata a pénzügyi stabilitás fenntartása, továbbá az, hogy a rendelkezésre álló eszközeivel támogassa a kormány gazdaságpolitikáját. Ebből a harmadik mandátumból közvetlenül következik, hogy az MNB-ben felgyűlt közgazdasági humán tőkét alkalmazzuk a sikeres felzárkózáshoz nélkülözhetetlen versenyképesség erősítéséért.

Mikortól vált aktívabbá ez a munka?

2016-ban létrehoztunk egy önálló versenyképességi főosztályt, amely alapvetően strukturális, hosszú távú, fenntarthatósági és versenyképességi kérdésekkel foglalkozik, és természetesen az egész intézményen belül folyó versenyképességi munkát is összefogja.

Az első mérföldkövünk a „Versenyképesség és növekedés” című kötet összeállítása volt, amely azon túl, hogy a hosszú távú fenntartható felzárkózás kérdésköréről a nemzetközi legjobb gyakorlatokat, követendő példákat foglalta össze, mintegy ötven javaslatot is megfogalmazott a magyar gazdaság versenyképességének javítására. A versenyképességi műhelymunka folytatásaként 2017-ben egy önálló Versenyképességi jelentést publikáltunk, majd 2018-ban már 180 olyan lépést azonosítottunk, amelyek elősegíthetik a fenntartható felzárkózást Magyarországon. Az idei év elején megjelentetett 330 pontos Versenyképességi program e munka szerves folytatásának tekinthető, amelyet Matolcsy György jegybankelnök mutatott be a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara gazdasági évnytíjóján. Ez a 330 pont nemcsak, hogy magába foglalja a korábban már azonosított 180 javaslatot, és kiegészíti azt további 150 ponttal, hanem az egyes pontokat – alapos helyzetértékelés bemutatásával – részletesen ki is fejt, illetve konkrétabb, számszerűen megfogalmazott célokat és javaslatokat is ismertet. Tehát ezen programunk egyrészt szélesebb körű, másrészt mélyebbre ható a korábbiaknál.

Az elmúlt négy év során változtak-e a hangsúlyok, a prioritások a versenyképességi feladatokban? Van, ami jobban előtérbe került, akár a nemzetközi fejlemények, globális és világgazdasági hatások nyomán?

Különleges helyzetben van Magyarország, mert egy évtizeddel ezelőtt az ország az Unió egyik legsérülékenyebb gazdasága volt, és az egyik leggyengébb lábakon álló költségvetéssel rendelkezett. De már 2013-ra sikerült a költségvetést olyan alapokra hozni és olyan lépéseket megvalósítani, amelyek nyomán érdemi költségvetési mozgástér keletkezett a hosszú távú felzárkózás szempontjából fontos reformok megvalósítására. A Széll Kálmán terv I és II-ben útjára indított strukturális reformok, amelyeknek olyan fő pillérei voltak, mint az átfogó adóreform – közte az egykulcsos személyi jövedelemadó bevezetése és az egyéb, elsősorban a családokat és a kkv-kat támogató adócsökkentések –, a fegyelmezett és növekedésbarát költségvetési gazdálkodás, továbbá a 2013 utáni monetáris politikai fordulat meghatározó eredményekre vezettek a makropénzügyi egyensúly és a gazdasági stabilitás megteremtése tekintetében. Az adóreform és az adócsökkentés nyomán érdemben emelkedett a foglalkoztatás, javult az állam költségvetés bevételi oldala, a korábban két számjegyű munkanélküliség pedig historikus mélypontra, 3,6 százalékos mélységbe csökkent. Alacsonyabb adókulcsokkal, de sokkal többen fizetnek be a közös kasszába.

Áttérve a jegybanki politikára, az MNB 2013 óta számos eszközével eredményesen támogatta a mandátumában megfogalmazott célok elérését, miközben egyéb csatornákon keresztül pozitívan hatott a költségvetés pozíciójára is. A monetáris kondíciók enyhítésével és Magyarország folyamatosan javuló befektetői megítélésével párhuzamosan jelentősen csökkentek az állampapírpiaci hozamok, ami igen nagy mértékben mérsékelte az állam GDP-arányos kamatkidadásait is. 2013-hoz képest csak tavalymintegy 800 milliárd forint volt a költségvetés kamatmegtakarítása. Az államadósság alacsonyabb kamatszintek

melletti megújítása fokozatosan csökkenti a kamatkidadásokat, amely folyamat a mai napig tart. Összefoglalva tehát a GDP arányában jelentős költségvetési mozgástér jelentkezett az elmúlt években, amit egyéb szakpolitikai intézkedések mellett érdemes felhasználni a versenyképesség javítására is. 2010-ben a válságkezelés volt a hazánk előtt álló egyik legfontosabb feladat, ám néhány év alatt sikerült a makropénzügyi egyensúly fenntartása melletti növekedési pályára állítani a magyar gazdaságot. Az elmúlt években pedig már eljutottunk egy olyan helyzetbe, amikor azzal is aktívabban foglalkozhatunk, hogy miként emelhető tovább a gazdasági növekedés és biztosítható az ország fenntartható felzárkózása. A versenyképességi reformpolitika folytatása ilyenformán nemzeti érdek, eredményei pedig nemzeti értéké válhatnak. A versenyképességi műhelymunka keretében ezért is dolgoztunk ki az eddigieknél is szélesebb spektrumú versenyképességi programot, amely 12 kulcsterületet ölel fel.

Mostanra igen hangsúlyosan került előtérbe az új pénzügyi modell szükségessége. Mi indokolja ezt?

A 12 kulcsterület egyik pilléréként valóban egy új pénzügyi modell kialakítására teszünk javaslatot. Túl vagyunk ugyanis azon a mennyiségi tényezőkön alapuló növekedési szakaszon, ami a foglalkoztatottak számának emelésére fókuszált. A historikusan alacsony munkanélküliség és a teljes foglalkoztatottsághoz közeli állapot is azt mutatja, hogy a további növekedés már nem elsősorban a munkaerő mennyiségének a növelésével válik elérhetővé. Igaz, vannak még a magyar munkaerőpiacon tartalékok, amelyeket be lehet vonni a termelésbe, azonban egyre inkább egy olyan növekedési modellre kell áttérni, ami sokkal inkább a tudáson, innováción és a fejlett technológián alapul, és javítja a termelékenységet. Ezt a modellváltást elősegítve kiemelkedően fontos, hogy megfelelő mennyiségű és árazású források álljanak rendelkezésre az egész gazdaság számára, ennek eléréséhez számos javaslatot fogalmaztunk meg a Versenyképességi program „Új pénzügyi modell” című fejezetében. Kiemelten kezelendő, hogy a külső forrásokat minél inkább belső megtakarításokon alapuló, belső források váltsák fel, a devizaforrásokat árfolyamkockázattól mentes forintforrások helyettesítsék, valamint, hogy a jelenlegi alacsony kamatkörnyezetben a változó kamatozású forrásokat minél nagyobb mértékben fix és alacsony kamatozású forrásokra tudjuk cserélni. A pénzügyi szektor versenyképességének erősítésére a pénzügyi szektor különböző szintjein 56 javaslatot fogalmaztunk meg a programban.

Az a célkitűzés, hogy az adósságállományban megszűnjön a devizakitettség, azt is jelenti, hogy a jövőben eltessékünk devizakötvények kibocsátásától?

A Magyar Nemzeti Bank önfinanszírozási stratégiájának az az egyik sarokpontja, hogy devizafinanszírozás helyett minél inkább forintfinanszírozásra térjen át az összes szektor, tehát az állam is. Ebből következik, hogy az árfolyamkockázat további mérséklése érdekében a lehetséges mértékig tartózkodni kell a devizában való eladósodástól.

Mit vár a jegybank az új államkötvény programtól? Számolnak-e más eszközökkel is a lakossági megtakarítások bevonása terén, mint a júniustól elinduló Nemzeti Kötvény** és a bevezetendő nyugdíjkötvény?

Az akkori Nemzetgazdasági Minisztérium döntése nyomán az Államadósság Kezelő Központ (ÁKK) 2011-ben indította útjára az aktív lakossági állampapír stratégiáját. A háztartások állampapír-állományában az első időszakban jelentős felfutást tapasztalhattunk, 2016-ban például több mint 1100 milliárd forinttal nőtt az állomány. Azonban az elmúlt 1-2 évben már mérséklődött e dinamika. Szükségessé vált tehát a lakossági állampapír stratégia megújítása, amelynek fő eleme az idén bevezetésre kerülő lakossági állampapír. Ezt megelőzően a jegybank is többször tett már javaslatot a belső finanszírozás erősítését célzó intézkedésekre, így arra is, hogy a lakosság nettó pénzügyi vagyonának növekedéséből származó források még nagyobb mértékben kerüljenek becsatornázásra a külföldi kézben lévő, illetve devizaforrások helyett. Hasonlóképpen összhangban állnak a legutóbb tett bejelentések az MNB-nek azzal a javaslatával, hogy a lakossági állampapírok legyenek kamatmentesek, illetve attraktívabb kamatozásúak. Jelenleg historikus csúcson van a gazdaságban a készpénzállomány, tehát további tartalékok is azonosíthatók az adósság refinanszírozására, ami a külföldi szereplőket felváltva stabil forrásokat biztosíthat.

Hogyan befolyásolhatja az állampapír stratégiát egy esetleges monetáris szigorítás?

A megtakarítások készpénzét számos tényező befolyásolja, így például a reálkamatok szintje. A belföldi lakossági szereplők már most is pozitív reálkammattal találkozhatnak, hiszen a jelenleg is elérhető prémium állampapírok pontosan úgy vannak felépítve, hogy mindig az aktuális infláció fölött fizetnek egy prémiumot. A júniustól jegyezhető új lakossági állampapír pedig várhatóan még ennél is kedvezőbb kondíciókat kínálhat a háztartások számára. Tekintettel arra, hogy ezen papírok kamatai nem a bankközi kamatoktól függenek, az aktuális piaci hozamgörbe változása nem befolyásolja ezek hozamszintjét, és közvetlenül nem érinti a lakossági állampapír stratégiát.

Visszatérve a Versenyképességi program makrofeltételeinek alakulásához, hogyan számolnak a nemzetközi környezet, a világgazdaság alakulásával?

A program egy úgynevezett alapforgatókönyvből indul ki a világ többi részére vonatkozóan. Ez adottság. A magyar gazdaság növekedési lehetőségei ettől nem függetlenek, de nem is csak ezek határozzák meg, hanem a hazai tényezők is. A javaslataink célja éppen az, hogy ezt a hazai tényezőkből eredő hatást növeljük, a kedvező külső hatásokat kihasználjuk, a kedvezőtleneket pedig tompítsuk. A felzárkózás szempontjából az a fontos, hogy mekkora növekedési többletet tudunk elérni. Úgy látjuk, hogy a magyar gazdaság felzárkózási pályája

akkor lehet tartósan sikeres, ha hosszú távon is fennmarad a fejlett országokhoz mért évi legalább 2 százalékpontos növekedési többlet. Ilyen értelemben ennek a programnak nem tárgya, hogy vajon a világgazdaság, az európai gazdaság stabilan fog-e növekedni a következő évtizedben. Egy esetleges globális lassulás csak aláhúzná annak a jelentőségét, hogy a saját védvonalaink meglegyenek, és azokat folyamatosan erősítsük. A versenyképességi reformok pozitív hatásai közt jelentkezhethet a külső sérülékenység további csökkenése is, így még inkább válságállóvá tehetjük az eddig is már jelentősen megerősített magyar gazdaságot.

Konkrét lehetőségként szerepel a tanulmányban, hogy a program sikeres végrehajtása esetén 2030-ra a jelenlegi 55-60 százalékos fejlettségi szintről 80-90 százalékosra közelíthetjük meg Ausztriát. Ez kellően magas mércének tűnik...

Valóban, a versenyképességi program megfogalmazásakor azt a kérdést tettük fel magunknak, hogy mit kell tennünk annak érdekében, hogy – ha nem is túl rövid, de belátható időtávon belül – a szomszédos Ausztria egy főre jutó GDP-jét legalább nyolcvan százalékos mértékben megközelítsük. Az az egyik üzenetünk, hogy ehhez bizony évente legalább két százalékpontos növekedési többletet kell folyamatosan, fenntartható módon elérnünk a referenciaországokkal szemben. Ez egyébként az elmúlt hat évből négyszer meg is valósult Ausztriával szemben, és az idej első negyedév adata alapján joggal remélhetjük, hogy idén is elérhető.

Kik számítanak referenciaországoknak?

Amennyiben a felzárkózást Ausztriához mérjük, mert nekünk ez volt a viszonyítási alapunk, akkor természetesen a növekedési többletet is elsősorban Ausztriához kell számolni. De a versenyképességi reformok végrehajtásában nemcsak Ausztriára figyelünk, hanem megnéztük azt is, hogy az elmúlt fél évszázad történelmében melyek voltak azok az országok, amelyek hosszú időn keresztül tudtak felzárkózni egy számukra fontos országhoz vagy régióhoz képest. Kik azok, akik tartós növekedési többletet tudtak felmutatni, fenntartható módon? Azt láttuk, hogy a legtöbb ilyen ország a Távol-Keleten található: Dél-Korea, Hongkong vagy Szingapúr. Európában az elmúlt bő fél évszázadban ez csak Ausztriának, Finnországnak és Írországnak sikerült. Ezért a programunkba is sok olyan példát próbáltunk átvenni, amit ezekben az országokban jól csináltak, és az fenntartható eredményekre vezetett. Természetesen egységes recept nem létezik a versenyképességi fordulat elérésére, így az országspecifikus tényezők figyelembevétele is legalább ennyire lényeges.

A tanulmány 12 területet jelöl meg, ahol a versenyképességi feladatokat végre kell hajtani. Van-e valamilyen preferencia ezek között, illetve egy sikeres felzárkózás milyen megvalósítási ütemet képez el?

A 12 terület mindegyike fontos, és egyike sem hanyagolható el, hiszen nem tudunk hosszú távon felzárkózni, ha nem tudjuk például fenntartani a közel teljes foglalkoztatást, és a gazdaságpolitika ismét a munkanélküliség csökkentésével lenne elfoglalva. Hasonlóképpen

** Az új lakossági állampapír Magyar Állampapír Plusz (MÁP Plusz) néven került bevezetésre.

nem tudnánk eltekinteni a kkv-stratégiánktól sem, hiszen a foglalkoztatás kétharmadát a kkv-szektor adja. De ugyanilyen fontos az új pénzügyi modellre való áttérés is, hiszen stabil és biztonságos finanszírozás nélkül nem képzelhető el a tartós felzárkózás. Ugyanakkor a családbarát programunk is elengedhetetlen, mert csökkenő népesség mellett sem képzelhetjük el Magyarország felemelkedését. Nem véletlen, hogy ilyen széles spektrumú a versenyképességi program, mert minden területtel intenzíven kell foglalkozni. Ezek olyan láncszemek, amelyek mindegyikére szükség van, hogy a lánc egyben és erős maradjon. Ám ez nem jelenti azt, hogy az összes intézkedést egyetlen évben kellene meglépni, hiszen a fegyelmezett költségvetés fenntartásának mindig a gazdaságpolitika legfőbb prioritásai között kell maradnia. Az MNB versenyképességi programja így nem tartalmaz konkrét időzítést, és arra sem tesz javaslatot, hogy az egyes intézkedéseket milyen sorrendben, illetve azok milyen kombinációjaként érdemes megvalósítani. Úgy gondoljuk, alapvetően a kormány feladata, hogy miközben a költségvetés egyensúlyban maradását biztosítja, az egyes szakpolitikai prioritásokat figyelembe véve döntsön arról, hogy a mozgásteret mely versenyképességi lépések megvalósítására használja fel.

A programok költségigényét fedezheti a növekedési többletből adódó bevételtöbblet?

A válaszom határozott igen, és konkrét példa erre, hogy amikor a magyar gazdaság és a költségvetés a válságát élte kilenc évvel ezelőtt, akkor kevesen hitték azt, hogy adócsökkentéssel lehet költségvetési egyenleget javítani. A kevesek között leginkább az akkori nemzetgazdasági minisztert, Matolcsy Györgyöt említeném meg, akinek az volt az alapvetése, hogy gazdasági és költségvetési stabilizációt nem lehet elképzelni foglalkoztatási fordulat nélkül, amihez viszont csökkenteni kellett a munkát terhelő adókat. A tények ezeket a gondolatokat igazolták. A magyar gazdasági modellben az adócsökkentés segítségével olyan mértékben tudott növekedni a foglalkoztatottság, hogy végül az állam a bevételi oldalon is jobban járt, hiszen az emberek ahelyett, hogy munkanélküli segélyekre szorultak volna, érdekeltt váltak a munkavállalásra – a vállalatok pedig a munkahelyteremtésre –, így a segélykiadások helyett az állami adóbevételek növekedtek. A strukturális reformok, illetve versenyképességi reformok ugyanis abban speciálisak, hogy sok esetben a jótékony hatásuk később jelentkezik. Azt kevesen vitatják, hogy szükség van ezekre, a megvalósíthatóságukat azonban sok esetben nehezíti, hogy a költségek már a megvalósításkor jelentkeznek, „a gyümölcsök beérésére” viszont hosszú éveket kell várni.

Az adóreform keretében továbbá nemcsak az adóterhelést sikerült csökkenteni, hanem a gazdaságot is nagymértékben fehériteni. A felzárkózási pályába természetesen ezen eredmények folytatása is beleértendő, így a növekedési többlet által tovább emelkednek az adóbevételek, miközben a gazdaság fehéritésére javasolt újabb intézkedések is további eredményekre vezethetnek. Összefoglalóan, a reformoknak eltérő költségeik lehetnek, és eltérő időtávon is jelentkezhetnek, ugyanakkor a költségvetési mozgáster megfelelő kihasználásával megvalósíthatók oly módon, hogy ne sérüljön a költségvetés pozíciója, sőt a tárgyalt időszak folyamán még javuljon is.

Egy sokak számára vonzó megállapítása a programnak, hogy a következő tizenkét év alatt a nettó bérek megduplázódhatnak. Milyen inflációs hatásokkal számol ez alatt az időszak alatt a jegybank?

Egy organikus felzárkózási pálya mellett, amelyben a felzárkózási és növekedési többletet alapvetően a termelékenység bővülése adja, nem számolunk érdemi inflációs hatással. A Magyar Nemzeti Bank egyetlen horgonya az infláció, elsődleges célja pedig a fogyasztóiár-index 3 százalékos értékének fenntartható elérése, a plusz-mínusz egy százalékos toleranciasáv alkalmazása mellett. Az inflációs cél 3 százalékos hazai szintje magasabb ugyan, mint az euróövezeti célként meghatározott, némileg 2 százalékos alatti érték. Ennek oka azonban éppen a tárgyalt felzárkózási folyamattal indokolható. A jelenlegi monetáris politikai keretrendszerünk egy enyhén pozitív inflációs többletet enged meg a magyar gazdaság számára. Ez éppen azért szükséges, hogy hosszú távon mind a bérek, mind pedig az árak felzárkózhassanak az eurózóna, illetve a mi esetünkben benchmarknak tekintett Ausztria színvonalához. A bérnövekedés nem okoz inflációt, ha a termelékenységbővülés tudja ellensúlyozni, hiszen ekként a vállalatok a magasabb bért kitermelik, és ez így nem jelent számukra költségnyomást. Éppen ezért hangsúlyozzuk azt is a programunkban, hogy egyes intézkedések eredményessége és fenntarthatósága jelentősen függ attól is, hogy a termelékenységbővülés milyen ütemben valósul meg.

Ezek szerint az elmúlt időszakban jelentkező inflációs nyomást hosszú távon nem tartják veszélynek a program megvalósulása szempontjából?

Magyarországon az elmúlt közel egy évben a 3 százalékos cél körül ingadozott az infláció. Rövid távon az inflációt változékony tételek befolyásolhatják – ahogyan ezt az elmúlt hónapokban is láthattuk –, így ezen időszakokban különösen felértékelődnek a tartós tendenciákat megragadó alapfolyamat-mutatók. Az adószűrt maginfláció a következő hónapokban emelkedhet, az év végétől azonban már a mérséklődése várható. A programban felvázolt intézkedések eredményeként hazánk potenciális növekedése tartósan magasabban alakulhat, így a magasabb GDP-növekedés nem okoz a keresletből vagy a költségekből eredő inflációs hatást. Emellett az inflációt hosszabb távú trendek is befolyásolják, így például a globalizáció vagy a technológiai fejlődés. A programban hangsúlyosan szerepelnek a vállalatok és az infrastruktúra digitalizációjának ösztönzésére vonatkozó javaslatok is. Nemzetközi tapasztalatok azt mutatják, hogy hosszabb távon a digitalizáció térnyerése, a technológiai fejlődés az infláció mérséklődése irányába hat.

A 330 pont egyik legérdekesebb része a jóléti alapok létrehozásának a felvetése. Milyen nemzetközi példák nyomán született meg az elképzelés?

Valóban, a Versenyképességi program több pontja is foglalkozik a biztosítási és pénztári szektor versenyképességének javításával, az említett jóléti alapok létrehozása egyik kiemelt célja a háztartások jelenleg magas közvetlen egészségügyi kiadásainak intézményesített csatornába terelése. Mindez növelné a források felhasználásának hatékonyságát, ami az

egészségi állapot javításán keresztül hozzájárulhat a versenyképesség javulásához, valamint a hazai tőkepiac fejlődését is segítheti. A jelenleg meglévő nyugdíj- és egészségmegtakarítások egyfajta fúziójaként jönnének létre a jóléti alapok, a nyugdíj-, egészség- és önszegélyező pénztári szereplők önkéntes részvételével. A jóléti alapok egyik fontos, ösztönző eleme lehetne, hogy a munkavállalói befizetések túl a munkáltató is hozzájárulna a munkabér meghatározott részét e megtakarításhoz, miközben az állam is hozzájárulna a megtakarításokhoz a két szereplő befizetése mellett. A jóléti alapok a különböző élethelyzetek esetére különböző lehívási lehetőségeket tennének lehetővé (az egészségügyi és nyugdíjkiadások mellett például gyermekszületés esetére is), miközben a szektor növekedését is támogatná. Emellett, illetve e koncepció részeként is kiemelő egy másik javaslatunk, amely az alanyi jogú pénztári tagságra vonatkozik, amire egyébként számos nemzetközi példát találunk.

Ez lenne a lengyel modell?

Hasonló programok első körben az angolszász országokban indultak el a később, 2017-ben Nobel-díjjal kitüntetett közgazdász, Richard H. Thaler javaslatai nyomán, de valóban tavaly Lengyelországban is erre az útra léptek. Ezekben a programokban van lehetőség az úgynevezett opt outra, azaz a kilépésre, ha valaki úgy döntene. Egy ilyen rendszer lényegesen nagyobb lefedettséget képes létrehozni, mint az önkéntes belépésen alapuló rendszerek, miután olyanokat is bevon, akik egyébként például információhiány okán nem léptek volna be. Mi annyiban továbbgondoltuk a példákat, hogy az alanyi jogú tagságot követően a munkavállalók évente dönthetnének a befizetésről. Összességében csak azok nem vennének részt e rendszerben, akik tudatosan évente úgy döntenek, hogy nem fizetnek be, mert például más öngondoskodási vagy megtakarítási formákat preferálnak.

Mi lenne ennek a jóléti alapnak a viszonya a meglévő egészség-, illetve nyugdíjpénztári befektetésekhez?

A rendszerhez kapcsolódó jóléti alapok a jelenlegi nyugdíj- és egészségpénztárakból jönnének létre szolgáltatásbővítéssel, fúzióval, de akár új alapok is létrehozhatók lennének. A jóléti alapok új minőségként ötvöznék a jelenlegi nyugdíj- és egészségpénztárak előnyeit, és kiegészítenék a fiatalok számára is fontos célokkal. E rendszer szerves részei lehetnek a biztosítók is, tekintve, hogy majdnem minden biztosító rendelkezik kapcsolódó nyugdíj-, illetve egészségpénztárral, így a biztosítók számára is kinyílik a lehetőség egy új hálózat használatára, ami egyúttal a biztosítási termékek értékesítését is elősegítheti. Ezentúl az egészségbiztosításoknak különleges szerep juthatna a rendszerben.

Hogyan egészíthetnék ki az egészségbiztosítások ezt a jóléti alapot?

A jóléti alapok egészség „zsebe” egy egészségre vonatkozó öngondoskodási formát jelenthet, úgy, hogy lehetővé teszi az egészségügyi szolgáltatások igénybevételének folyó finanszírozását. Ezt ki lehet egészíteni biztosítási konstrukciókkal is, olyanokban,

akik szeretnék a nem várt, nagyobb egészségügyi kiadásokra is felkészülni, amelyekre a pénztári megtakarítás nem nyújtana elég fedezetet. E két intézmény így az ügyfelek igényeinek megfelelő módon együttesen tudná finanszírozni a magánegészségi szolgáltatásokat, míg a szabályozó a támogatási rendszert a megfelelő preferenciák mentén tudná finomhangolni, hogy az jobban szolgálhassa például a prevenciót vagy a hosszú távú egészségügyi beruházásokat. Ez az az irány, amire javaslatot tettünk, és amire a jelenlegi pénztárakkal, biztosítókkal és egészségügyi szolgáltatókkal együtt lehetne egy teljes körű termékstruktúrát kialakítani.

Ha a munkavállaló már befizetett a jóléti alapba, mi motiválhatja, hogy e felett is költsön pénzt az egészségére, és kössön külön biztosítást?

Az úgynevezett egészségügyi nagy kiadások jelentette kockázat az, ami miatt meg látásom szerint célszerű lehet egy addicionális egészségbiztosítást megkötni. Hiszen, ha például a munkáltatóm elkezd befizetni a jóléti alapba, de engem egy év múlva mondjuk súlyos baleset érne, vélhetően az addig félretett összeg nem jelentene fedezetet arra, hogy az általam kívánatosnak tartott egészségügyi szolgáltatást igénybe tudjam venni. Köthetnek viszont kiegészítő magánbiztosítást, amely erre az esetre is fedezetet biztosíthat.

Mindez nem igényelné az egész egészségügyi szektor működésének az újragondolását? Hiszen a mai logikánk szerint elvárjuk a tb-től, hogy ha nagyobb bajom van, azt a társadalombiztosításom fedezze.

Én az egészségügy terén is azt tartom jónak, amikor a szolgáltatók versenyeznek az ügyfelekért a minél magasabb minőségű szolgáltatások nyújtása tekintetében. Amennyiben ez a verseny hatékony, úgy az ügyfelek, tehát a betegek számára is vonzó lehet olyan szolgáltatásban részesülni, amely a beteg által elvárt minőséget nyújtja, a beteg által elvárt időn belül. Ez messze túl kell, hogy menjen a kórházi hotelszolgáltatás adta kereteken. De valóban, a programunk nem titkolt célja, hogy az egészségügyi rendszer hatékonyabb működését segítse elő, amibe beletartozik az állami és a magán-szolgáltatások tisztázott, egyértelmű és a közérdeket szolgáló új működési modelljének kidolgozása is. A jóléti alapok magas lefedettsége a magánegészségügyi rendszer átláthatóságának növelésével hozzájárulna a gazdaság fehéredéséhez, és így a fenntartható felzárkózáshoz szükséges gazdasági növekedés eléréséhez is.

Az ezzel kapcsolatos munka intenzíven folyik?

Azt már látjuk, és a kérdésből is arra következtetek, hogy a javaslatunkkal sikerült vitát generálnunk, és látjuk az élénk érdeklődést a szektor részéről is, tehát mind a biztosítók, mind az egészségpénztárak, mind pedig az egészségügyi szolgáltatók részéről. Kulcskérdés lesz továbbá az is, hogy miként alakul az állami egészségügyi rendszerben megvalósítható intézkedések köre, így a magán- és állami egészségügy kapcsolata.

Összefoglalóan: az előző példából is láhattuk, hogy a Versenyképességi program több pontja is érinti a biztosítási és pénzügyi szektort. Hogyan járulhatnak ezek hozzá egy versenyképességi fordulathoz?

Az új pénzügyi modell sikeréhez fontos a teljes pénzügyi szektor aktív részvétele. Biztosítaniuk kell azt, hogy a belföldi megtakarítások hatékony módon finanszírozzák a magyar gazdaság bővülését, a társadalom jólétét és a vállalatok fejlődését. A biztosítási és pénztári szektor erősítése hozzájárul a családok és a nemzetgazdaság kiszámítható és stabil működéséhez, így támogathatja a fenntartható felzárkózás megvalósulását. Így e szektor vonatkozásában is több javaslatot fogalmaztunk meg. Javaslatainknak olyan elemei vannak, mint az ügyfélérték növelése, a hatékony működés elősegítése, egyes biztosítási termékek lefedettségének növelése vagy a garanciarendszer fejlesztése.

A növekedés a tanulmány szerint elsősorban a casco biztosítások terén célszerű és várható. Milyen célokat tűztek ki ezen a területen, figyelembe véve, hogy a magyar gépjárműpark átlagéletkora 14,1 év, az elmúlt tíz évben folyamatosan növekszik, miközben a tapasztalatok szerint az idősebb gépjárművekre 5-6 év felett már nem nagyon köt a lakosság cascót?

A gazdasági felzárkózással párhuzamosan, ahogy a lakosság nettó pénzügyi vagyona bővül, úgy vásárolnak majd az emberek folyamatosan új gépjárműveket is. Érthető módon mindenki először arra gondol, hogy fedél legyen a feje felett, és a bérlakásból saját tulajdonú lakás felé tudjon elmozdulni, de a következő lépések között lehet a gépjármű lecserélése. Tekintettel a gépjárművek mai értékére és a bekövetkező károokra, úgy gondolom, hogy itt a jövőben is lesz tér a penetráció növelésére. A casco az egyik olyan terület, ahol a verseny erősödését szeretnénk elérni, mert ezáltal csökkenhetnek a díjak. Ezt a csökkenést támogathatná továbbá felvetésünk szerint az adóterhek átsúlyozása az üzletágak között. A másik biztosítási terület, ahol nem látjuk eléggé élénknek a versenyt, az a lakásbiztosítási piac, ahol szintén élesebb versenyt, alacsonyabb költségeket látnánk célszerűnek. Ezt azzal lehet elérni, ha a termékeket átláthatóbbakká és összevethetőbbekké tesszük az ügyfeleknek. Az MNB dolgozik is egy minősített fogyasztóbarát otthonbiztosítási konstrukción. Ez várhatóan még idén elkészül. Magyarországon ugyanis a lakásbiztosításokban a kárhányad nem éri el a negyven százalékot. Tehát száz forint befizetéséből hatvan forint a biztosítói költségekre és a profitra megy el. Itt biztosan van tér a fogyasztók számára kedvezőbb termékek nyújtására.

Ahogy Ön is jelezte, a garanciarendszer kiterjesztésén is gondolkodik a jegybank. Miért vált ez szükségessé, hiszen a legtöbb biztosító tőkefeltöltöttségi mutatója meghaladja a 150 százalékot? Milyen kockázatokkal számol az MNB?

Üdvözljük, hogy a magyar biztosítási szektor tőkeellátottsága erős. Alapvető gazdaságpolitikai jó gyakorlatnak tekinthető, hogy az „eső előtt köpönyeg” elvet követve a rossz időre jó időben készüljünk fel. Ez a költségvetésre és a biztosításokra is vonatkozik: jó időben kell tartalékokat gyűjteni. Az állam részéről akkor, amikor jó a gazdaság helyzete,

biztosítói oldalról akkor, amikor jó a szektor profitabilitása. A tőkén túl, ami egyedi tőkét jelent, a szektort átölelő garanciaalap lehet egy olyan védőernyő vagy tűzfal, amely a szektor egy-egy szereplőjének a kudarca esetén is biztonságot jelentene.

Az elmúlt időszakban több intézménynél is napvilágot láttak versenyképességi programokkal kapcsolatos elképzelések, így a PM-nél és az EMMI-nél is. Hogyan viszonyulnak egymáshoz ezek a programok?

Mint már kitértünk rá, a Magyar Nemzeti Bank 2016 óta többször tett közzé versenyképességi javaslatokat. Ezeknek mindig is az volt a céljuk, hogy beépüljenek a kormányzati munkába, illetve vitát generáljanak a magánszektor és a tudományos szféra berkeiben, minél több ötletet vessenek fel és csatornázzanak be a közgondolkodásba. Örülünk annak, hogy a Magyar Nemzeti Bank javaslatait már eddig is szép számmal megfontolta a kormány, és beépítette az azóta hozott egyes döntéseibe. Üdvözljük azt is, hogy a korábbi javaslatainkat a Nemzeti Versenyképességi Tanács is megtárgyalta. Bízunk benne, hogy javaslataink a jövőben is minél nagyobb mértékben be tudnak épülni a kormányzati programokba. Javaslataink teljesülését és végrehajtását, illetve ennek eredményeként a magyar gazdaság versenyképességének alakulását a jövőben is folyamatosan monitorozni fogjuk.